

A gyevi törvény

Gyevit ne tessék keresni a térképen, mert a térképen csak Algyő található, egy macska-ugrásnyira Szegedhez. De hát a *makfa* mondhat, amit akar, a gyevi magyar mégiscsak jobban tudja a faluja nevét, mint a mappa. A gyevi magyar itt árulja a sültököt a kultúrpalota tövében, a két *kűszent* lábánál, akiknek nagy örömük telhet ebben a déligyümölcsben, lévén az egyik Homérosz, a másik Arisztotelész. Kérdezem tőle, hova való, ezt feleli rá:

- Leginkább csak Gyevibe.

A régi világban szokásban volt a nagyeszű magyaroknál a Márton gyereket Mártának kereszteltetni, hogy a császár lánynak gondolja, és ne öltöztesse angyalbőrbe. Valami ilyen huncutság lehetett abban is, hogy Algyő Gyevinek nevezte el magát. Gondolta, hogy így majd nem találják meg a mindenféle dézsmaszedők.

No, de ez a tudósok dolga, én csak annyit mondhatok, hogy Gyevi már akkor is Gyevi volt, mikor utoljára járt benne király. Az pedig igen régen volt, mert az utolsó király, aki benne járt, Mátyás király volt. („Az pedig még Kossuth atyánknál is régebben volt, hallja” - így mondja az én gyevi emberem, akinek valahogy olyan, mintha a negyvennyolctól ezer esztendő választana már el bennünket. Különbözik vagyunk ezzel így többen is.)

Elég az hozzá, hogy Mátyásra egyszer ráestellett a szegedi határban, ahol nyulászni járt, amihez akkor még nem kellett az Eselovics-Palacsivinyi örgróf engedélye. (Mert így könnyebb kimondani a Pallavicini nevét, mint ahogy az urak mondják.) Valahogy eltévelyedett a kíséretétől, nem volt vele senki az ispánján kívül, aki alatt a nádor értendő, azt ijesztgette tréfás szóval:

- Na, cselédem, hová bújjunk éjszakára, hogy el ne kapjon a réztollú bagó?

- Itt van Gyevi egy miatyánknyira - emelte meg a süvegét az ispán -, ott meghálhatunk, reggel aztán majd megkereshetjük a többieket.

- Okos embernek adsz kenyeret, ispán - biccentett rá Mátyás a tanácsra.

- Csak adnék, királyom, ha volna - mutatta mosolyogva az ispán az üres tarisznyát.

- No, annál szaporábban mehetünk, legalább nem viszünk terhet - nevetett a király.

Mentek is szaporán, gyertyagyújtáskor be is értek Gyevibe. Tücsökmuzsikás nyári este volt, bujkáló holdvilág úszkált az égen, ráérő emberek beszélgettek a leveles kapukban. A fejedelem délceg alakján mindjárt megakadt az asszonyok szeme, mondták is főnhangon:

- Ott is nagy eső járt, ahol ez termett. Hét határban nincs ilyen szép szál legény.

- Hallod-e, ispán? - húzta ki magát büszkén a király.

Az ispán még meg se kukkanhatott, mikor valaki nagy alázatosan megszólalt:

- Kivéve a gyevi bírót.

Szép fehérhajú öregember volt, aki mondta, még a sapkáját is megemelte hozzá.

Összenézett a király meg az ispán, de csak elnevettek magukat. Ballagtak tovább, be a falu közepére, ahol nyitott ajtójú ház ajtófélfáján forgáscsécéért lobogtatott a szél. Ott is ácsingózott egy-két ember, odafordult hozzájuk a király:

- Csárda-e ez, atyafiak?

- Az ez.

- Van-e benne fehér cipó?

- A váci püspök se eszik olyant.

- Kivéve a gyevi bírót - mondták ketten is egyszerre.

- Hát piros bor?

- A török császár se iszik olyant.

- Kivéve a gyevi bírót - kapkodták le a népek a fejrevalójukat.

Az ispán meg akarta kérdezni, miért kell mindenből kivenni a gyevi bírót, de Mátyás húzta befelé:

- Gyere, gyere, mert éhes vagyok, mint a farkas.

Hát elverték az éhüket hamar, rántottát ettek kakastejes kenyérral, ittak rá piros bort is, meg is köszönték a vacsorát a csárdásnak illendően.

- Ilyen jóízűt se ettek ma Budavárában - ütött a vállára a király barátságosan.

- Váljék egészségére, vitéz uram - dörzsölgette össze a kezét a gazda, de neki is mindjárt eszébe jutott hozzátenni, hogy „kivéve a gyevi bírót”.

- Én bizony nem veszem ki a gyevi bírót se - nevette el magát a király.

- Hej, dehogynem, vitéz uram, dehogynem! - kiáltotta ijedten a csárdás, s kézzel-lábbal, szemmel-orrall egyre integetett a sarok felé. A király azonban most már bosszúsan vont vállat:

- Ejnye, de fura falu ez a Gyevi, vigye el a markoláb!

- Kivéve a gyevi bírót - kottyant bele a gazda, de olyan sebesen ám, hogy a királynak megint csak nevetésre szaladt a szája.

- De bizony azt vigye el legelőbb!

- Márpedig azt nem viszi! - csikorgott ki valaki a sarokból, mint a kenetlen kerék. S nyomban ki is gurult a szoba közepére egy kis dudaformájú ember, akinek szép nagy szélfogó füle volt, mint a szentesi korsónak, s azt annál sebesebben mozgatta, minél jobban elfutotta a méreg.

- Gyeviben az a törvény, hogy a bírót mindenből ki kell venni.

- Ejnye, kutya meg a mája! - csodálkozott el a király.

- Hát aztán ki hozta ezt a gyevi törvényt?

- A gyevi bíró! - lengette a füleit a dudaember.

- No, szeretném azt a jeles bírót látni - kacagott a király.

- Hát csak nézzen meg kend - szuszogott a dudaember -, én vagyok a gyevi bíró.

- Hát akkor kendet vigye el a markoláb - mutatott rá a király -, ezt meg Mátyás deák mondja kendnek.

Az lett ebből, hogy a gyevi bíró mindjárt előrikkantotta a kisbírót, és hűvösre tetette a két diákot.

- Ki nem eresztetted őket addig, míg meg nem tanulják a gyevi törvényt!

Ment is a két deák engedelmesen, de kisvártatva lelkendezve futott vissza a kisbíró, fúvogatva az összeszorított markát, mint az égett sebet.

- Hát te tán paraszt szorongatsz a markodban, hé? - meresztett nagy szemet a bíró.

- Jobban süt ez még annál is - nyitotta ki a markát a kisbíró. - Ezt küldik a csárdásgazdának a garabonciások.

Vadonatúj aranyforint volt, Szent László képe az egyik felén, gyűrűs holló a másikon, addig csak hallomásból tudtak ilyenről Gyeviben.

Meg is szeppent a bíró egy kicsit, hogy mégse lehetnek ezek a deákok valami csiribiri emberek. Hazamenet a faluháza felé került, bekukucskált a kulcslyukon a két deákra, de nem csináltak azok semmi különöset. Papirost szedtek elő a tarisznyából, arra írkáltak-firkáltak; a nagyobb mondta, a kisebb írta.

- Mégiscsak deákfélék lesznek - nyugodott meg a bíró. - Majd számon veszem reggel, mire pazarolták a mécseset.

Kürtriadásra, lódobogásra ébredt reggel. Cifraruhás urak sűrögtek-forogtak a háza előtt, középen a két deák. Fogja az ákom-bákomos papírt a kisebb, adja neki a parancsot a nagyobb.

- Olvasd, ispán, olvasd!

- Gyevi derék népét szívébe fogadja a király öfelsége! - olvassa a kisebb deák.

- Kivéve a gyevi bírót! - mondja a nagyobb.

- Nincs köztük tökkel ütött fejű ember.

- Kivéve a gyevi bírót!

- Azért elrendeli a király, hogy Gyeviben többet senki porciót ne fizessen!

- Kivéve a gyevi bírót!

- Minden gyevi ember pünkösdi napján az ő vendége legyen!

- Kivéve a gyevi bírót!

- Ezüsttáliból aranykanállal egyen!

- Kivéve a gyevi bírót!

- Tíz arany útravalót kapjon! - hajtogatta össze az ispán az írást.

- Kivéve a gyevi bírót! - mondta rá a király, s odafordult nevetve a dudaemberhez. - No, gyevi bíró, ugye, hogy jól megtanultam a gyevi törvényt?

Azzal megsarkantyúzta a lovát, s egyszerre porba vezett a kíséretével. (A por nem is változott azóta se.) A gyevi bíró pedig nyekkent egyet, mint a megszárt duda, betakarta magát a fülével, s világéletében ki nem bújt többet alóla.

Ezt pedig annak a bizonyására írtam meg, hogy a tekintélytiszteletet nem most találták ám ki Magyarországon.